

De "MAPPA MUNDI" van de kathedraal van Hereford.

Het wereldbeeld van de 13e eeuw, toen Begijnhoven werden gesticht.

Ter inleiding

In de Middeleeuwen, en bijzonder na de tijd van de kruisvaarten (1096-1300) werd de "andere" voorgesteld als een monster, en op wereldkaarten worden vreemde rassen getoond, wonend aan de rand van de - toen nog vlakke - wereld. Een van de voorbeelden hiervan is de 'Mappa Mundi' van de kathedraal van Hereford. Een uitgebreid onderzoek van de inhoud van de kaart is te vinden in het boek, "The Hereford Map" van Scott D. Westrem, uitgegeven door Brepols in 2001 (1).

Deze kaart werd gemaakt rond 1300 en geeft in tekst en beeld de wereld weer zoals hij toen gezien - of verbeeld - werd. De vijfhoekige map werd uitgetekend op een kalfsvel en meet 159 op 129-134 cm. Ze bevat ruim 1.100 kosmologische, etnografische, aardrijkskundige, historische, literaire, theologische en zoologische verwijzingen. Of nog: een soort van encyclopedie avant-la-lettre die weergeeft hoe men zich toen de bewoonde wereld voorstelde, of inbeeldde. De teksten zijn meest in het Latijn, maar ook in oud Frans, de taal gesproken door de heersende klasse in het Engeland van die tijd.

Bij de voornaamste primaire en secundaire bronnen zijn te vermelden: de 'Collectanea rerum memorabilium' van Solinus, het 'Etymologiarum sive Originum libri xx' van Isidorus van Sevilla, de Bijbel en de 'Antonini Augusti itineraria provinciarum et maritimum' - de zogenaamde Antoninus.-.

Men zocht kennis in wat al be- en geschreven was, en het zoeken naar nieuwe inzichten leek eerder overbodig. Men stond nog niet - of is het niet meer - stil bij de notie "Non scholae sed vitae discimus" - we leren niet van de school maar van het leven - één van de vele citaten van de Romeinse filosoof Seneca de Jonge.

Het wereldbeeld van de 13e eeuw komt nu voor als naïef. We kunnen ons het hoofd schudden bij de 'onwetendheid' van toen. Weten wij heden ten dage niet veel meer, en beter ook? Maar wat weten wij eigenlijk? En hoe? En vooral: wat weten we niet? Wie weet zullen onze achterkleinkinderen zich het hoofd schudden bij de 'onwetendheid' van nu.

De Mappa Mundi lijkt één boodschap te hebben: de enige weg is streven naar het goede, en die weg kan leiden naar het paradijs. Het onvermijdelijke laatste oordeel is duidelijk aangegeven, en wel bovenaan op de kaart. En in het ondermaanse is weinig aantrekkelijks aanwijsbaar - tenzij misschien de Hyperboreanen, maar ook hun zielen gaan reddeloos verloren: ze zijn ongekerstend -.

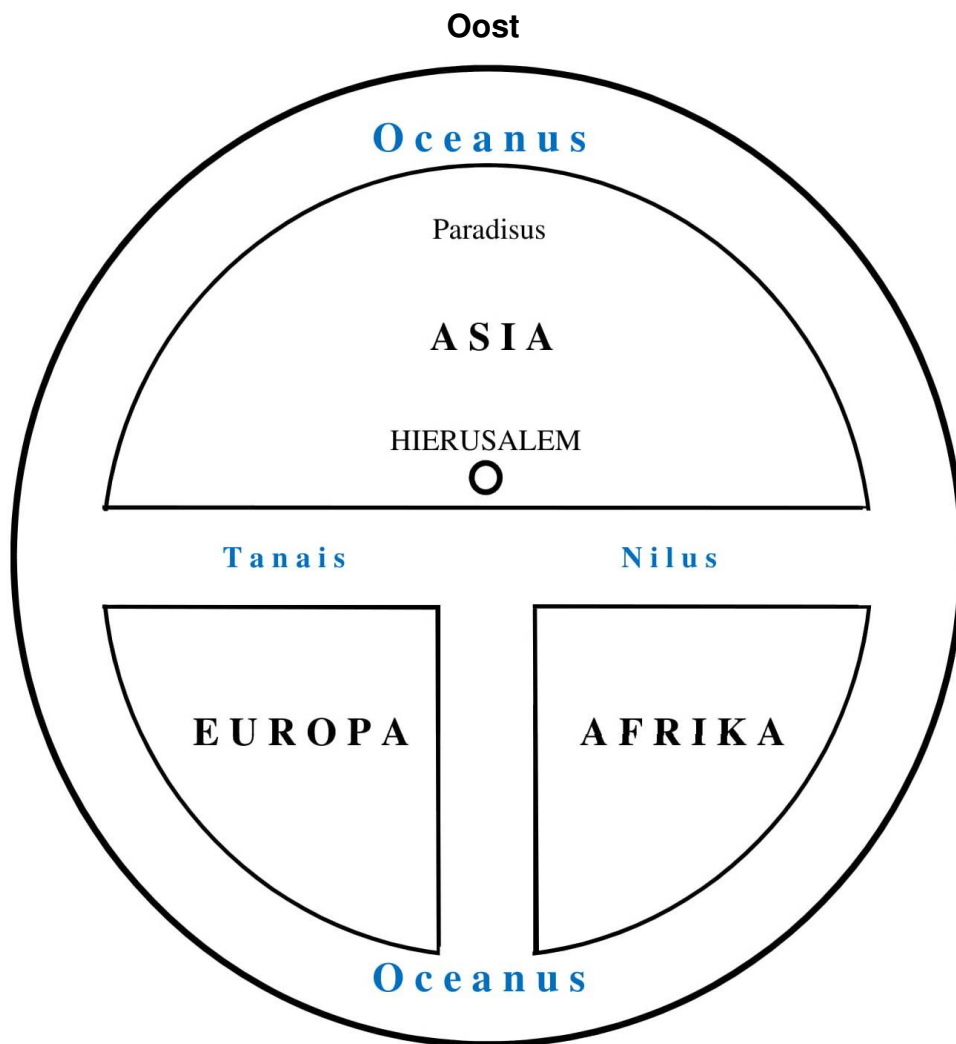
In dit wereldbeeld komt het begrijpelijk voor dat begijnen een eigen leefruimte wilden uitbouwen, zowel materieel en spiritueel.

Een T-O kaart

De "O" van de kaart: de wereld is een vlakke schijf, omgeven door de 'Oceanus'. En dit is ligt voor de hand, want in welke richting men ook stapt komt men vroeger of later aan een kustlijn, aan de zee. Besluit: alle land is dus omgeven door de oceaan.

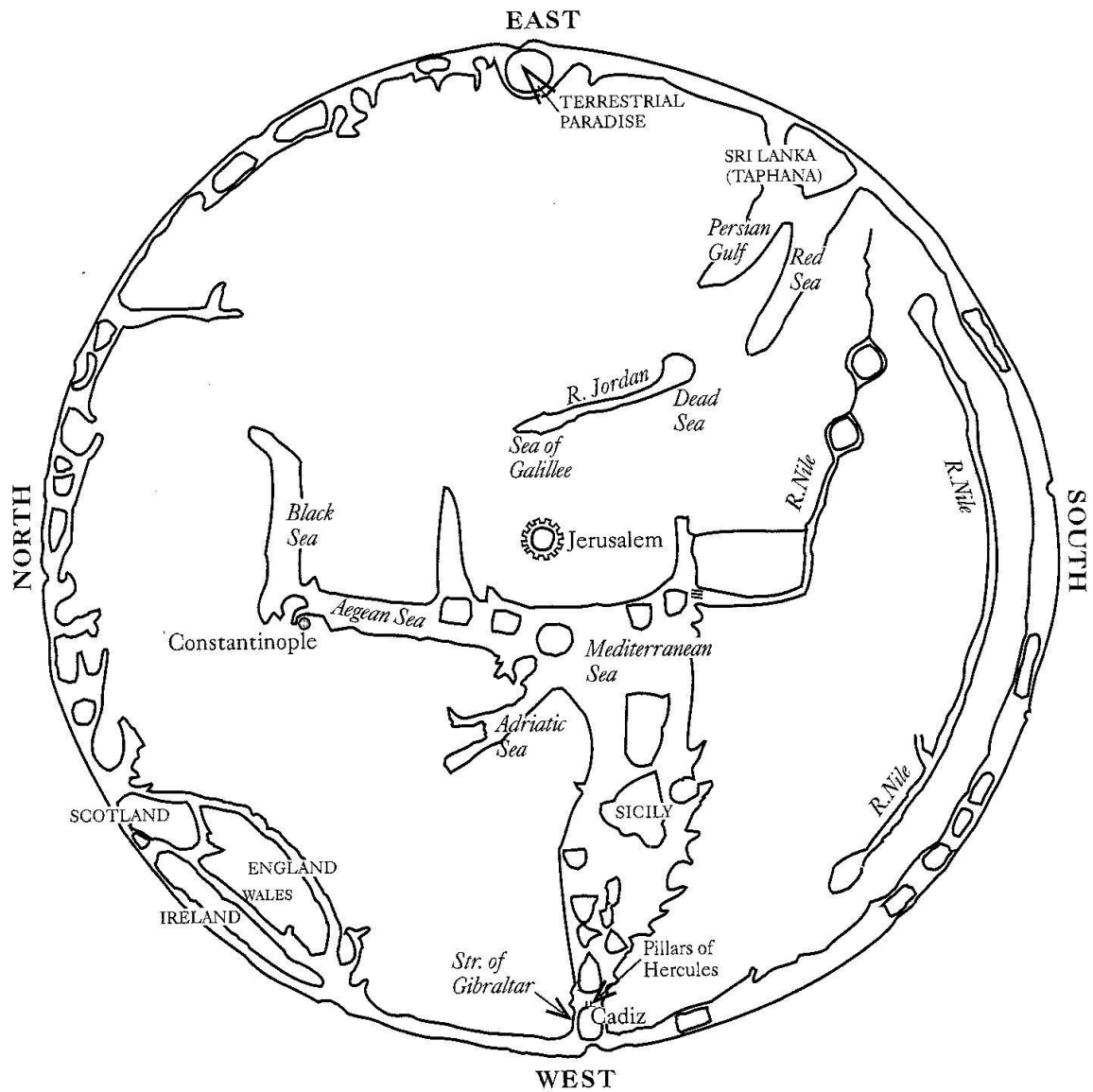
De "T" van de kaart: links de Donau (Tanaïs) en rechts de Nijl (Nilus) - scheiden Europa en Afrika van Azië - Europa en Afrika zijn gescheiden door de Middellandse zee. Dus slechts drie continenten zijn bekend: : Europa, Afrika en Azië. Zij zijn van elkaar gescheiden door water.

En voor ons onwennig: het oosten is boven, gans onder midden ligt de straat van Gibraltar, met de zuilen van Hercules. Azië ligt boven op de kaart, Europa links, en Afrika rechts. Maar een erratum dient vermeld: op de kaart zijn de namen van Europa en Afrika met elkaar van plaats verwisseld.

West
Schema van een T-O kaart

En de Hereford Mappa Mundi

Bron : MAPPA MUNDI The Hereford World Map (2)

De Hereford Mappa Mundi

Boven de ronde aardschijf is Christus uitgebeeld, en het laatste oordeel. Net daaronder een cirkelvormig eiland, boven in de oceaan: het aards paradijs. In het midden van de kaart - in het middelpunt van de aardcirkel - ligt Jeruzalem.

Meer dan 1.000 verwijzingen op de kaart

Het boek van Scott D. Westrem (1) vermeldt 1.091 verwijzingen. Hoe hieraan beginnen, hoe aanbrengen, en wat? Vele noties van zeven eeuwen geleden zijn ons vreemd, gans vreemd. En toch was dit de wereld zoals de eerste generaties begijnen die zich voorstelden.

Laten we beginnen met iets dat ons in het Hertogdom Brabant als enigszins bekend kan voorkomen: de **grens tussen Frankrijk en Boergondië**:

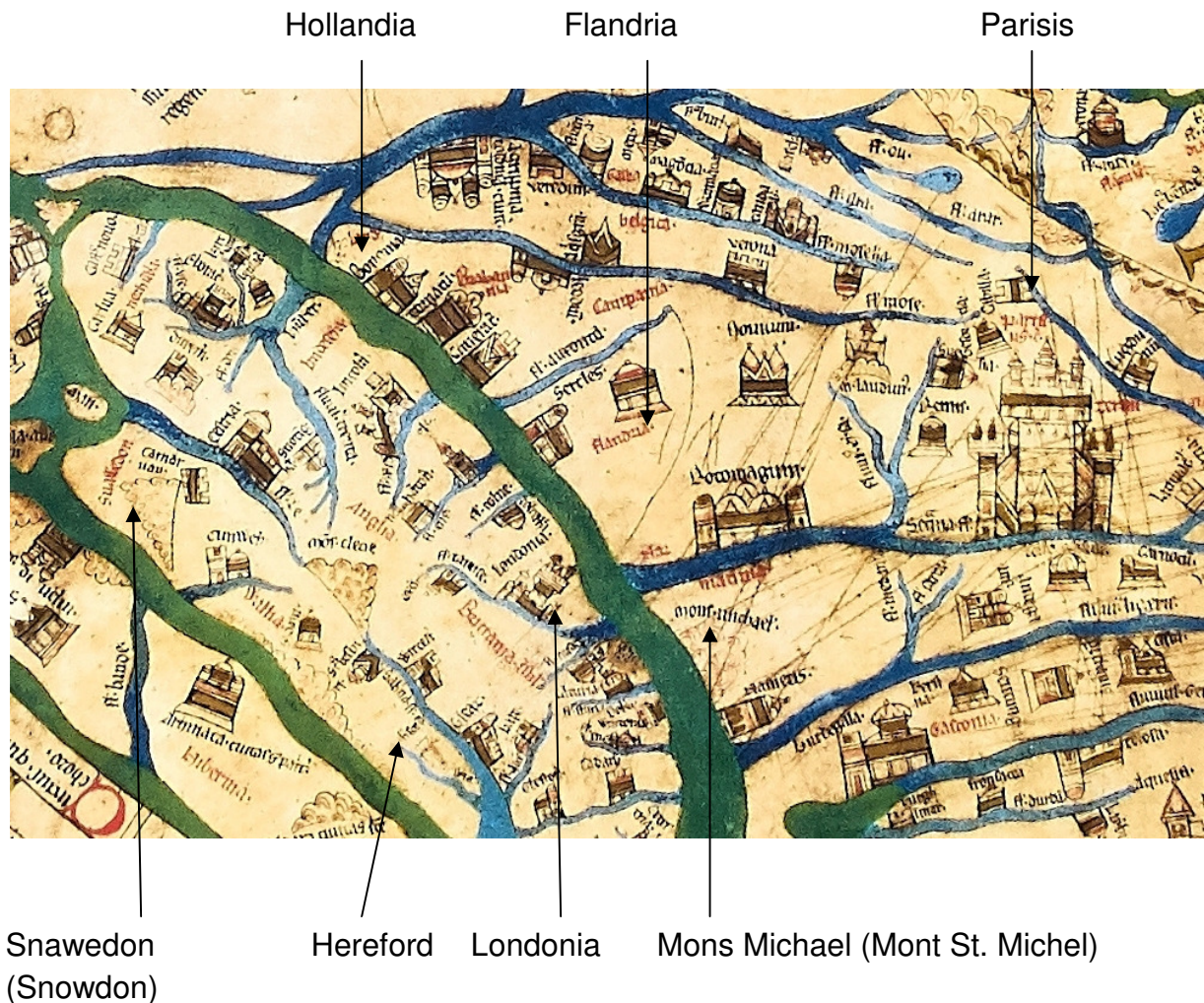
Uiterst links een grote stad : Parijs (Parisius civitas). Net rechts van Parijs staat in rode inkt "terminus francie burgundie" de grens tussen Frankrijk en Bourgondië.

De grote rivier die van links naar rechts stroomt is de Rhône, ze mondt uit in de Middellandse zee. Net rechts van Parijs een kleinere stad: Lugdunum, Lyon.

Rechts net boven de Rhône zijn de 'Alpes Maritimes' vermeld als " Alpes gottice".

Gans rechtsonder : "Arelas civitas": de stad Arles.

Engeland - Vlaanderen - Brabant- Holland

Vlaanderen was tijdens de Middeleeuwen het handels- en industriële centrum van Noord Europa, bekend voor zijn textiel- en metaalnijverheid.

Van Holland langs de kustlijn van de Noordzee (van linksboven naar rechtsonder) :

- "Bonona" Boulogne
- "Tornacum" Doornik
- "Cimeracum" Kamerijk

En gans boven in het midden (in rode inkt) : "Gallia Belgica". Verder maar hier niet in beeld worden nog vermeld: Gallia Bernabonensis/Narbonensis, Gallia Celtica en Gallia septem populorum: het Gallië dat Julius Ceasar veroverde.

Jeruzalem: het centrum van de wereld, en het middelpunt van de aardschijf

De 'civitas Ierusalem' is weergegeven als een cirkel met zestien kantelen of torens. In tegenstelling tot de weergave van steden ziet de lezer deze stad vanuit een vogelperspectief.

De ring in het midden van de stad is allicht de kerk van het Heilig Graf. Net boven de stad ligt de 'mons Calvarie', de Kalvarieberg, waarop Christus aan het kruis, en rechts de 'Ebron civitas', de stad Hebron.

Linksboven de stad 'Cana Galilee' en net rechtsonder Jeruzalem ligt Bethleem en Gaza, en nog rechts de 'Vallis Iosaphat'.

Babylon, en bovenop de toren van Babel

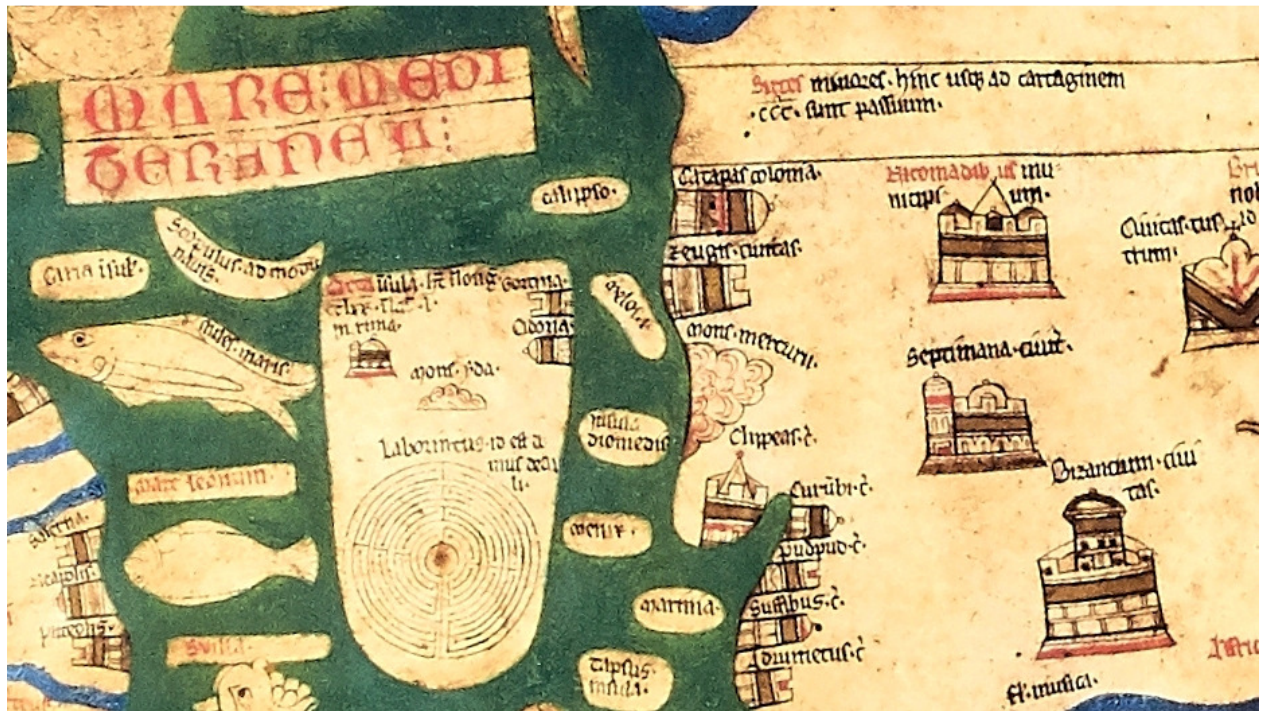
De legenda bij de stad Babylon is de langste van de ganse kaart en geeft de beschrijving van Orosius weer " Babylon werd gesticht door de reus Nembroth, en heropgebouwd door Ninus en Semiramis. De stad is goed zichtbaar in de vlakte".

Ze was ontworpen als een legerkamp met muren in de vorm van een vierkant. De muren zijn 5 'cubit' (zowat een el) dik en ze zijn viermaal zo hoog. De omtrek van de stad is 654 mijl. De muren zijn van baksteen en van binnen gevuld met pek. De muren zijn omgeven door een breed kanaal. Men telt er honderd bronzen poorten."

Rechtsonder zijn Sodoma en Gomorra afgebeeld, verzonken in de Dode zee. En net links ervan de vrouw van Lot 'mutata in petra salis': in een zoutrots veranderd.

De 'Euphrates fluminis' stroomt van links naar rechts.

Kreta, en het labrynt

In de cartouche boven links " Mare Mediterranea"

"Creta insula habet in longitudinem ducenti septuaginta milia, in latitudinem quinquaginta." Het eiland Kreta is 270 mijl lang en 50 breed. De ronde structuur wordt omschreven als " Laborintus: id est domus Daedali": het labrynt, dit is de woning van Daedalus.

Tussen Scilla en Charybdis...

Linksonder **Scilla**.

Charybdis "Zij die naar beneden zuigt" is een figuur uit de Griekse mythologie. Een zeemonster, de dochter van Poseidon en Gaia. Volgens de mythe zoog Charybdis driemaal per dag een enorme hoeveelheid water op en spuwde die vervolgens uit, waardoor er een draaikolk ontstond. Charybdis was oorspronkelijk een zeenimf, die door Zeus in een monster werd veranderd, toen ze diens koninkrijk onder water zette.

Aan deze mythe is een bekende zegswijze ontleend: kiezen tussen Scilla en Charybdis betekent 'kiezen tussen twee kwaden'. Wie vaart mee ?

Rechtsonder de stad Byzantium en net daaronder de rivier Musica.

Links een vis: de '**miles maris**', letterlijk de 'soldaat van de zee' ons bekend als de zwaardvis en hier afgebeeld met een zwaard in zijn kieuw.

Iberië, van Oléron langs **Compostella** tot Hispania inferior

"Olerim" Oléron

Templum Sancti Jacobi

In het midden en van links naar rechts Olerim (Oléron) Braga, 'Compostrinia' - in rode inkt geschreven - ofte Compostella met de 'Templum Sancti Jacobi' - Sint Jacob van Compostella - de rivier Hiber (vandaar Iberië) en Toletum (Toledo) en Pamploma.

Gans boven 'Gallia celtica', en rechtsonder 'Hispania inferior'.

En op de kaart boven Babylon treffen we **rare vogels** aan: de **Alerion**

'Avis alerion, par in mundo'.

" Den ALERION ist eenen voogel die lijkt op eenen aadelaar, maar hij ist veelen keeren grooter. Hij ist den baas van allen anderen Voogels. Hij heeft den kleur van vuur, ist grooter dan eenen aadelaar, en zijnen vleugels zijn zo scherp als messchen. ". Dit fragment is genomen uit een in de Middeleeuwen vertaald natuurboek, geschreven door de Romeinse schrijver Plinius. Het gaat over de Alerion.

Volgens Plinius zouden de enige twee Alerions als ze zestig jaar oud waren, paren en eieren leggen. Het vrouwtje legt twee eieren en broedt deze voor veertig dagen. Als hun jongen uit het ei komen, vliegen de ouders vergezeld door alle vogels van India naar de zee waar ze zichzelf verdrinken. De andere vogels keren terug naar het nest en zorgen voor de jonge alerions totdat ze oud genoeg zijn.

Net rechts van de Alerions zijn bergen aangegeven. Het rijk van **Cleopatra** lag in deze Daedaliaanse bergen; en daar ontving zij daar Alexander de Grote.

En rechts nog een figuur met schild en lans. Daar wonen de **Pandea**, een Indsich volk dat door vrouwen wordt geregeerd.

Samarkand, een pelikaan en een volk dat Ciconen wordt genoemd.

Samarcan civitas

Samarkand, centrum van Arabische cultuur gelegen in het huidige Oezbekistan.

Pellicanus dicor. Pro pullis scindi michi cor.

"Ik wordt de pelikaan genoemd. Voor mijn kuikens rijt ik mij de borst open". Een oude legende: de moeder pelikaan doot haar kuikens, die drie dagen later weer tot leven komen als een ouder bloedt.

Cicone gentes, het volk genaamd Ciconen.

Het Latijnse 'ciconia' betekent ooievaar. Een naakt ongevederd schepsel met een enorme bek en vogelpoten houdt een wandelstok vast met zijn duidelijk mensenhand.

De Balearen, de 'Terminus Europe' en 'Terminus Africe', Gibraltar, het Atlasgebergte

Bovenaan zijn drie driehoekige eilanden afgebeeld.

"Baleares insule due sunt: id est, Maiorga et Minorga" Er zijn twee Balearische eilanden, Mallorca en Menorca. Rechts daarvan ligt het eiland Ebus (Ibiza) dat in de oudheid niet als deel van de Balearen werd beschouwd. "Ebus insula, cuius terram serpentes fugi": Het eiland Ibiza, dat slangen ontvluchten..

Daaronder zien we de "gades Herculis", de zuilen van Hercules; de zuilen staan boven een onbestaand eiland, maar daar kan tekst ingevoegd worden en die stelt dat de rots van Gibraltar en de berg Acho beschouwd worden als de zuilen van Hercules.

Links in rode inkt 'terminus Europe': het einde van Europa, en aan de overzijde van de straat van Gibraltar de 'terminus Africe'

Rechts is het Atlasgebergte getekend, met als toelichting: 'dit gebergte is zeer hoog, overdag is het er stil, maar 's nachts verschijnen er lichten en hoort men cimbalen, dansers en wild gehos'.

En twee eilanden onder de Atlas, rechts het eiland lunonia, en links "'Fortunatae insulee sex sunt insule Sancti Brandani": de zes Fortunatta-eilanden zijn de eilanden van Sint Brendan.

Het Laatste Oordeel: de hel, de verdoemden

Onder Christus zit zijn moeder. Lukas 11.27 "Terwijl Hij zo aan het spreken was, verhief een vrouw uit de menigte haar stem en riep Hem toe: 'Gelukkig de schoot die u gedragen heeft en de borsten die U hebben gevoed'. Maria is afgebeeld met ontblote borst en spreekt tot haar zoon:

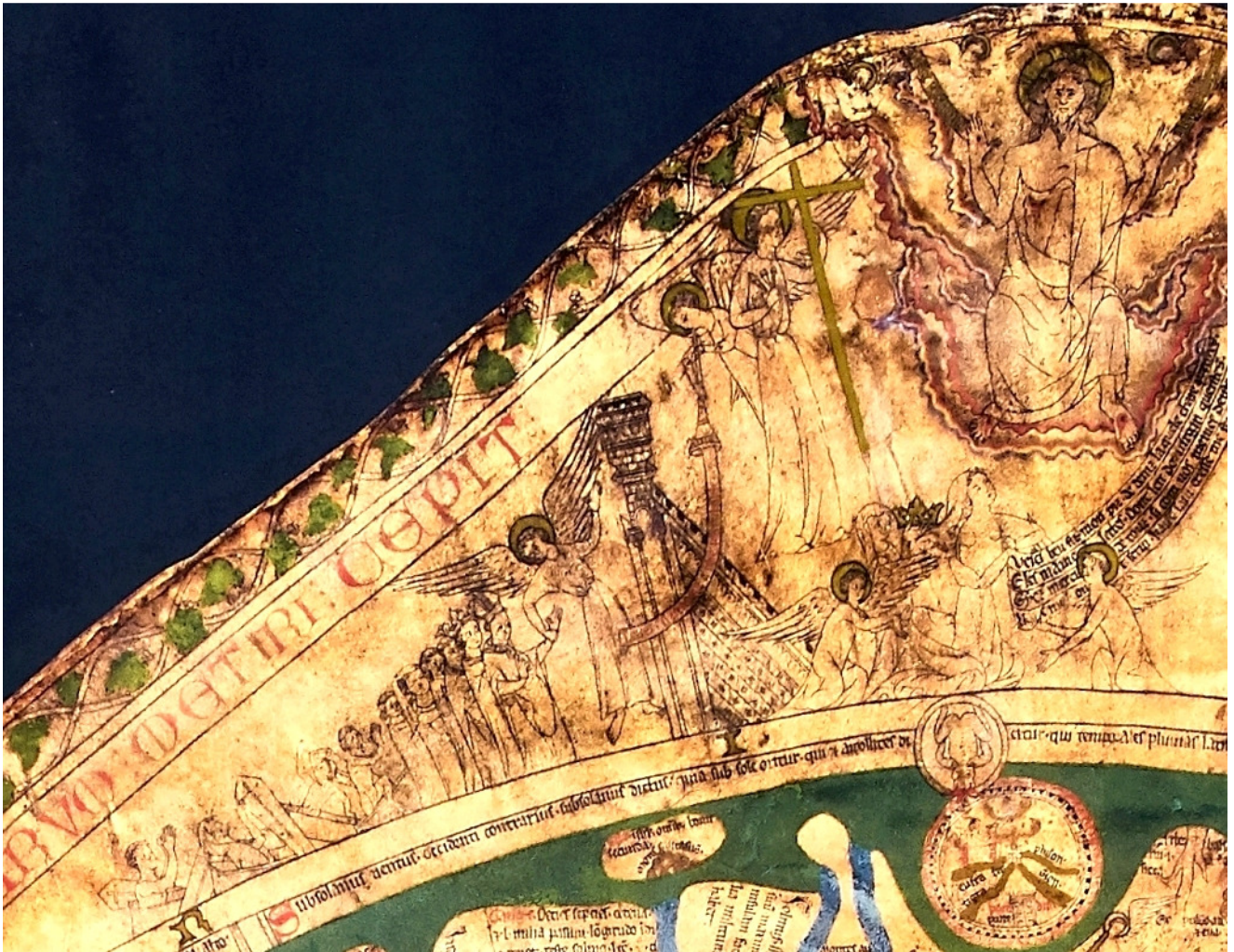
Veici, beu fiz, mon piz, de deinz laquele chare preistes,
E les mamelectes, dont leit de Virgin queistes,
Eyez merci de touz si com memes deistes,
Ke moy ont servi, kant Sauveresse me feistes.

Vrij vertaald:

Zie lieve zoon de schoot waarin Gij vlees geworden zijt,
En de borsten waar Gij moedermelk zocht,
Wees genadig - zoals ge zelf hebt beloofd - voor allen
die me gediend hebben sinds Gij me de weg van de verlossing toonde.

De reden om genade te vragen voor de zondaars is klaar: uit de bazuin van de engel klinkt "Levez ! Si alez fu de enfer estable"; vrij vertaald "Staat op ! Gij gaat in het vuur dat in de Hel is gemaakt". Een aartsengel met geheven vlamvend zwaard drijft hen voort. Een gevleugelde duivel op bokkenpoten en dito staartje - grotesken zijn van alle tijden - sleept grijnzend de naakte verdoemden voort naar de poort van de hel. De portier houdt een brandende toorts op. De kaken van de hel zijn opengesperd, en die tanden zijn als weerhaken.

Het Laatste Oordeel: de zaligen

Uit de bazuin van de engel klinkt "Levez ! Si vendrez a joie pardurable "; vrij vertaald "Staat op ! de eeuwige blijheid wacht U".

De doden reppen zich om uit hun dooskisten op te staan. Een tiental zaligen staan vooraan: een paus gevolgd door een persoon met kroon en nog één met tonsuur en kazuifel. Een aartsengel neemt hen bij de hand, en wijst de waarheen de blik te richten.

Zowat alle tekst op de kaart is Latijns, waarom dan spreken de engelen Oudfrans? Rond 1300 was Frans, en meer bepaald Anglo-Normandisch, de omgangstaal aan het koninklijk hof en van de hogere klasse.

Linksonder op de kaart staat nog een Anglo-Normandische tekst:

Tuz ki cest estorie ont
Ou oyront ou lirront ou verront,
Prient a Jhesu en deyte,
De Richard de Haldingham o de Lafford eyt pite,
Ki lat fet e compasse,
Ki joie en cel li seit done.

Een poging tot vrije vertaling:

Aan allen die deze historie hebben of zullen hebben of zullen horen, lezen of zien.
Bidt tot Jezus in zijn goddelijkheid om genade voor Richard van Holdingham of van
Sleaford, die dit maakte en ontwierp, dat de vreugde van de hemel hem gegund
wordt.

En zo - en dat is eerder ongewoon in de 13e eeuw - kennen we de naam van de auteur van
deze Mappa Mundi: Richard van Holdingham alias van Sleaford.

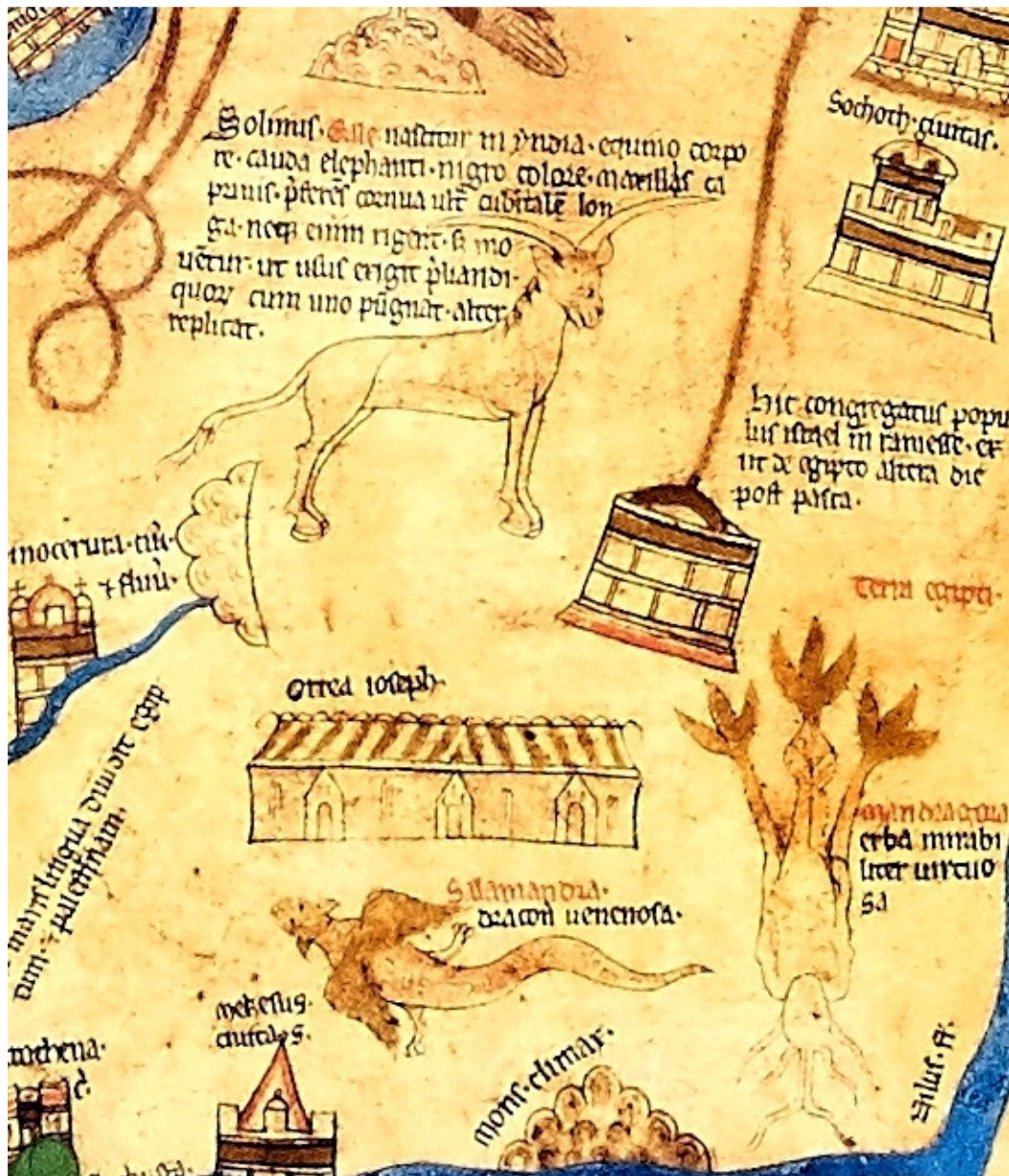
Het Aards Paradijs

Een eiland dat ligt in het verste Verre Oosten. Is de plaatsing recht onder de Christus-figuur geen aanwijzing: dicht bij God ? Adam en Eva zijn er weergegeven (helaas nauwelijks zichtbaar op de foto. En zoals Genesis 2.10 'Uit Eden stroomt een rivier die water geeft aan de tuin; hij splitst zich in vier armen'. De vier armen heten Phison, Gion, Tigris en Eufrates. De '**Paradisi porte**', de poort van het Paradijs, staat onderaan, dus westwaarts gericht. Daar staat de cherubs (niet afgebeeld) en de vlam van het wentelend zwaard om de weg naar de boom van het leven te bewaken. (Gen. 3.24),

Rechtsonder drijft een engel Adam en Eva uit het paradijs. Ze stappen naar rechts, en daar wachten de '**gigantes**', de reuzen: twee naakte mensen met een hondenkop en kleine staart. Reeds in de 5e eeuw voor Christus werd melding gemaakt van deze humanoïde wezens die, naar verluidt, blaffen om met elkaar te communiceren. In het Ierland van de 10e eeuw was Sint Christopher zulk een gigant die na zijn bekering tot het Christendom afzag van kannibalisme. Niet zo'n leuke buien daar bij het Paradijs...

De eale, de graanschuur van Joseph, een vliegende draak, de mandragora, de uittocht uit Egypte...

De **eale** (boven) is inheems in Indië. Het dier heeft het lijf van een paard, de staart van een olifant, een zwarte pels en de kaken van een geit. Hij heeft hoorns die een cubitus (zowat een el) lang zijn, en deze staan niet vast, maar zijn beweeglijk; om te vechten gebruikt hij één hoorn en wordt de andere teruggeplooid.

Onder de eale is een gebouw getekend; dit is de "**Orrea Joseph**", de graanschuur van Jozef.

Onder de schuur is een '**salamander dracon venenosa**' afgebeeld: de giftige draaksalamander die bovendien gevleugeld is en twee poten heeft. Het Latijnse woord voor draak is 'draco' en mannelijk. De dracon hier is "venenosa" en dus grammaticaal vrouwelijk en letterlijk giftig.

In het Processionale bewaard en te zien in het Turnhouts Begijnhofmuseum treffen we op blz. 18 verso ook een gevleugelde draak aan, zij het blijkbaar een vuurspuwende soortgenoot.

Rechtsonder de **mandragora**, "erba mirabiliter virtuosa": een plant met verbazende krachten. In de middeleeuwen werd de plant als afrosidiacum beschouwd, en tevens als middel tegen slangenbeten. De plant is afgebeeld als een persoon ondersteboven, mogelijk vrouwelijk, en met wortels die uit het hoofd groeien.

Tussen de eale en de mandragora is een soort constructie te zien. "Hic congregatus populus Isreal in Ramesse; exiit de Egipto altera die post Pasca": hier verzamelde zich het volk van Israël in Rammesse, en verliet Egypte de andere dag na Pasen. De gevolgde weg is aangegeven; na enige omzwervingen in de woestijn (zie links boven) eindigt de weg in de stad Jericho (hier buiten beeld).

Hieronder de volledige reisweg, van de "terra Egipti" tot de stad Jericho; bemerk de doorgang door de Rode Zee; in het rood vermeld als "Transitus filiorum Israel per mare Rubrum". De omzwervingen in de woestijn zijn duidelijk aangegeven...

De zon, een cocadrillus, faunen, een sfinks.

Sol, de zon.

Het eiland Meroë in de rivier Nijl gelegen. Een man met een bijl in de rechterhand berijdt een "**Cocadrillus**", een krokodil. NB: in het Middelnederlands van rond 1400 ook een 'cocatrijs' genoemd.

Fauni, semicaballi homines

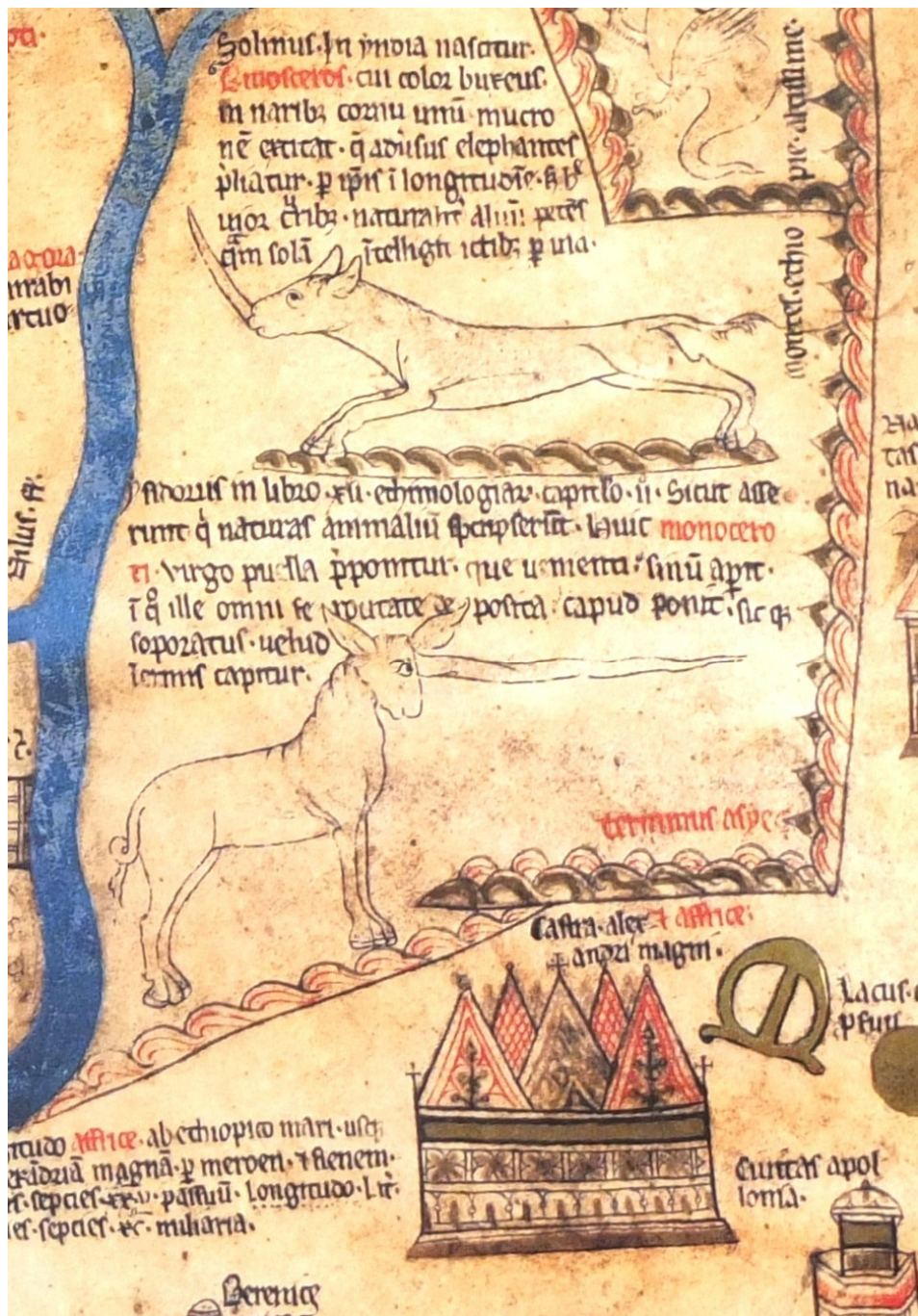
Half mens, half paard.

Een mensenhoofd en -torso, met baard en een helm die op een kroon lijkt. In volle galop houdt hij met de linkerhand een slang vast.

Een sfinks : "**Spinx**, avis est penna, serpens pede, front puella".

Een sfinx, met vleugels als een vogel, voeten als een slang, met een meisjesgelaat en een gekrulde staart.

De rinoceros, de monoceros, en het kamp van Alexander de Grote

Luidens Solinus is de **rhinoceros** inheems in Indië. Hij heeft de kleur van buxushout en een scherpe hoorn op zijn neus. Hij vecht met olifanten en die zijn even lang als hij, zij het met langere poten. In gevecht tracht hij met zijn hoorn tracht de buikstreek te raken. Isidorus van Sevilla zegt over de **monoceros**: als een maagd voor hem komt staan en haar borsten ontbloot legt hij zijn hoofd daarop en verdwijnt elke wildheid uit hem, en wel zo dat hij dan zonder gevaar gevangen kan worden.

"Castra Alexandri magni": het kamp van Alexander de Grote, diep in Egypte.

Over de Cinocefalen, de Griste, de struisvogel

"In hoc tractu sunt Cinocephales": in dit gebied zijn de **cinocefalen**.

In de noordelijkste landdelen - op een landtong en achter een gebergte (links) - leven de cinocefalen: Een mensenras met het hoofd van een hond of nog en volgens Cesare Ripa (4) " Van dat slach, dat men Cinocefalen noemt, zynde grooter dan een gemeene aap, en wel gelykende naer een meerkat ... ".

Daar leven ook de **Gristen** " Hic habitant Gristi, homines nequissimi ...": Hier wonen de Gristen, wel zeer afstotelijke mensen.. Naast het plegen van allerlei wandaden maken ze kleding voor henzelf en (zadels) voor hun paarden van de huiden van hun vijanden.

Ostricius : de struisvogel: de kop van een gans, het lichaam van een kraanvogel, de voeten van een kalf; "ferrum comedit": hij eet ijzer.

Links op beeld : de oceaan (oceanus), en rechts de Zwarte Zee.

De tijger, de mantichora, de ark van Noë

Linksboven: "**Tigris bestia...**": de tijger is een dier dat, als zijn jong gevangen wordt, degene met het gestolen jong achtervolgt. Maar als de dief een spiegel voor de tijger houdt kan hij ongehinderd ontsnappen.

Volgens Solinus is de **mantichora** inheems in Indië. Hij heeft een driedubbele rij tanden, een menselijk gezicht, geelkleurige ogen, is bloedrood en met het lichaam van een leeuw en de staart van een scorpion. Hij maakt sissende geluiden.

Onder rechts : de "**Archa Noe [sedit] in montibus Armenie**": de ark van Noah staat in de bergen van Armenië (Genesis 8.4) en meer bepaald, volgens Isidorus, op de berg Ararat. De ark is afgebeeld met vijf vensters.

Gans links boven: de " Ostia Owxi fluminis": de monding van Amu Darya rivier.

De Essedonen, het Gulden Vlies, de Scythen en de Catharen

Vreemde mensenrassen in het uiterste zuiden van de wereld

De **Ambaren**, een volk zonder oren, hun voetzolen zijn zijwaarts naar elkaar gericht.

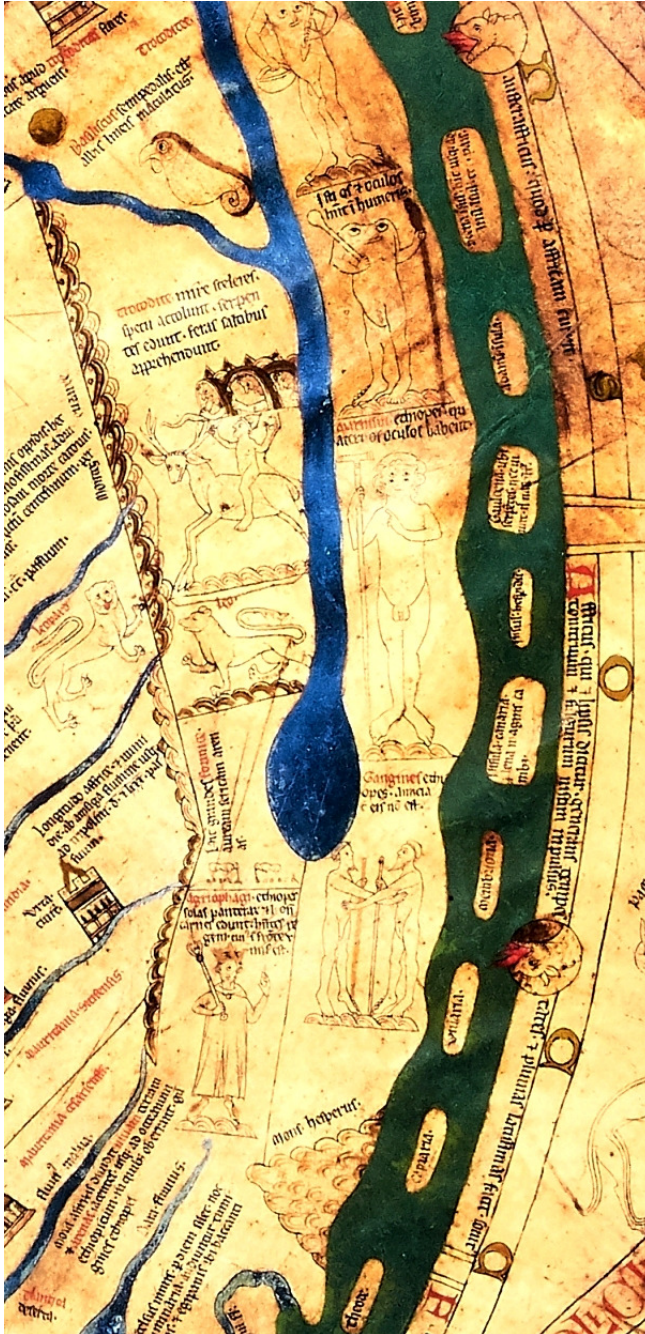
De **Scinopoden**: ze hebben slechts één been maar kunnen zich snel voortbewegen. Hun voetzool biedt hen schaduw (ze worden ook de Monoculi genoemd).

"**Gens oro concreto calamo cibatur**": een volk met een gesloten mond maar daarin een kleine opening; ze voeden zich met een rietje.

De **Hermafrodieten**: "Gens uterque sexus, innaturales multimodis modis ": een volk dat zowel man als vrouw is, in vele opzichten onnatuurlijk. Hun linkerborst is als van een man, de rechterborst als bij een vrouw.

Rechts : de Oceanus die de wereld omgeeft.

Vreemde mensenrassen in het uiterste zuidwesten van de wereld

De **Blemee** : hun ogen en mond staan op hun borst.

Bij deze staan mond en ogen op hun schouders.

(links) De **Troglodieten** zijn zeer snel. Ze leven in grotten, eten slangen en vangen wilde dieren door te springen. Ze berijden een hertachtig dier.

(rechts) De "**Marmini**" hebben vier ogen, maar de naam is fout geschreven. Solinus verhaalde van de Ethiopische zeelui (Maritimi) die zulke goede ogen hebben dat men van hen zegt dat ze vier ogen hebben.

(rechts) "**Gangines Ethiopes**: amicitia cum eis non est". Met hen is er geen vriendschap. Solinus stelt dat ze zich onthouden van strijd, handel en omgang met andere volkeren.

De "**Agriophagi**": van Ethiopië eten alleen het vlees van luipaarden en leeuwen. Ze hebben een koning wiens enige oog op zijn voorhoofd staat.

De Himantopodes en de Philli

De "**Himantopodes**": zij bewegen zich voort met vloeiende beenbewegingen, en kruipen eerder dan te wandelen; ze glijden eerder dan te stappen. Elke vergelijking van het hoofddeksel met een Duitse pinhelm mag als anachronisme beschouwd worden.

De "**Philli**". Solinus wist het van Plinius. Links staat een moeder, slangen kruipen naar haar baby. Deze legende zegt dat een Afrikaanse stam erfelijke immuniteit tegen slangenbitten had verworven. Om dit genetisch voordeel te bewaren liet men elke nieuwgeborene bijten door een slang. Als het kind stierf werd dat beschouwd als bewijs van ontrouw van de moeder.

En in het hoge noorden: het land van de Hyperboreanen

Kijk: een schiereiland, van de wereld afgesneden door de rivier Clitron. Daar wonen de **Hyperboreanen**. Solinus beschrijft hen als zeer gezegend volk, want ze kennen tweedracht noch ziekte en leven zo lang als ze dat willen. Wanneer het hen verveelt nog langer te leven gooien ze zich van een rots in de zee want zij beschouwen zulks als de beste vorm van begrafenis.

Tot besluit

De Mappa Mundi bevat vele teksten en beelden die ons bevreemdend voorkomen, uit een inderdaad gans andere tijd en wereld. En de kaart is als een reisgids voor de geest. Ze geeft ons een idee van hoe een welbelezen persoon uit de 13e eeuw de wereld zag. In haar eenvoudige en sprekende klaarheid nodigt deze Mappa Mundi tot overweging.

Bibliografie

- 1) Scott D. Westrem, The Hereford Map, Brepols, 2001
- 2) P.D.A. Harvey, MAPPA MUNDI The Hereford World Map, University of Toronto Press, 1996.
- 3) Naomi Reed Kline, Maps of Medieval Thought: The Hereford Paradigm, Boydell & Brewer Ltd., 2001.
- 4) Cesare Ripa, Het groot natuur- en zedekundigh Werelttoneel, Delft, Reinier Boitet, 1743.

Internetbronnen

A) Naomi Reed Kline, Maps, Monsters and Misericords : From creation to apocalyps
https://www.ru.nl/publish/pages/862634/14_reed_kline_naomi_maps_monsters_and_misericords_from_creation_to_apocalypse.pdf